

## İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Tarihi ve Restorasyon

## Enstitüsü Kurulması ile İlgili Gerekçe

İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesinde bir Restorasyon ve Mimarlık Tarihi Enstitüsü açılması, Üniversitenin sahip olduğu araştırma ve öğretim potansiyeli, ulusal kültürümüzün kişiliğinin tanımlanmasında büyük bir titizlikle üzerinde durulması gereken tarihi çevre sorununun yurt çapındaki önemi, öğretim programının yeniden düzenlenmesi, özellikle mimarlık ve şehircilik sorunlarının sosyal ve kültürel açıdan daha geniş perspektifler içinde ele alınması zorunluluğu gibi hususlar gözönüne alınarak önerilmektedir.

Enstitü, ayrıca Fakültenin 1974-75 akademik yılından itibaren uygulayacağı M M L S öğretiminde "tarihi çevre değerlendirilmesi" adı altında açılması öngörülen Restorasyon, Tarihi Şehir Dokusu ve Korunması, Mimarlık Tarihi, Kazı tekniği konularında uzman yetiştirecek, yeni bölümün öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde daha geniş bir araştırma ve çalışma olanağı yaratacaktır.

Sözü edilen bu nedenlerin ayrı ayrı açıklanması yararlı olacaktır :

1. Ulusal kültürün tanımında tarihi çevre sorunu :

Endüstrileşmenin geleneksel çevre üzerindeki olumsuz etkilerini çoktan yaşamış olan ileri ülkelerde, bizde henüz sözkonusu olamayacak bir yoğunlukta, tarihî eser, tarihî sit korunmasının maddi-manevi ve kültürel olanakları yaratılmış bulunmaktadır. Bir uygarlığın varlığı ancak ürettikleri ile anlaşılabilir ve maddi kültür de geçmişin en önemli belgesidir. Bugün bütün Avrupa kentlerinde kent merkezlerinin hâlâ Rönesans hatta Ortaçağ'dan bu yana ayakta kalmış kültür verilerini büyük bir sevgi ve özenle koruduğu görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nda yıkılmış olan birçok şehir yeniden eski görüntülerine kavuşturulmuştur. Buna karşılık Türkiye'de bilgisizlik ve ilgisizlik ile geçmiş kültürümüzden kalan bütün maddi görüntüler henüz karakter kazanmamış spekülâtif bir yenileşmeye feda edilmektedir. Toplumda kültürel eşdeşlik olanaklarını sağlayan bilinç yoğunlaşması, ancak tarihi verilerin bağlayıcı, birleştirici, orijinal yaratmaya olanak sağlayan ortamında gelişebilir. Bu açıdan bütün uygar ülkelerde gördüğümüz gibi, tarihi çevrenin etkisi önem kazanmaktadır. Oysa bugünkü ekonomik ve kültürel koşullarda bunun korunması, değerlendirilmesi toplum kültürüne katkıda bulunması, ancak sistematik ve bilimsel çalışma ve bunun sonucu olan bir örgütlenme ile kâbil olabilir. Bu açıdan bu konularla bilimsel olarak akademik planda ilk defa ilgilenerek programına restorasyon konusunu mecburi ders olarak koymuş olan Fakültemizin bugün sahip olduğu öğretim elemanları ve Türkiye içindeki prestiji ile bu alanda daha etkin bir katkıda bulunması olanağı vardır.

Enstitü Tarihi Çevre Bölümü öğretimine yardımcı faaliyetlerde bulunacaktır. Halen Mimarlık Tarihi Kürsüsünde konu ile ilgili kitaplık, fotoğraf arşivi, dia arşivi, rölöve arşivi gibi yoğun bir materyal toplanmış olduğu gibi, kürsü elemanları uzun yıllardan beri restorasyon konusunda öğretim yapmış, bizzat restorasyon ve kazı tecrübesi olan, muhtelif alanlarda yetişmiş, mimar ve sanat tarihçilerini ihtiva etmektedir. Mimari Tasarım ve Şehircilik dallarında da bu konuda hazırlıklı ve tecrübeli kişiler vardır.

Üniversitemizin diğer Fakültelerinde Türkiye'de başka hiçbir müessesede olmayan malzeme analizi, topoğrafi, fotoğrametri kürsüleri ve laboratuvarları, araçları bulunmaktadır. Ayrıca Fakültemizde özellikle tarihi şehir dokusu korunmasında paralel çalışmalara katılacak bir Şehircilik Enstitüsü bulunmaktadır. Bütün bu maddi olanaklar ve mevcut öğretim potansiyeli, Türkiye'de henüz hiçbir öğretim kurumunda olmayan bir şekilde sözkonusu olan enstitüye örgütlenme olanağı vermektedir.

3. Bu alanda eğitim ve araştırma yapacak bir enstitü, Fakülte öğrencilerinin özellikle ikinci kademedeki muhtaç olduğu yoğun kültür ortamının, tarih, sanat tarihi, mimarlık ve sanat teorileri estetik eleştiri ve nihayet ulusal-geleneksel çevre değerlerinin tanınması konularında gerçekleşmesine yardım edecektir.

Bu açıklanan durum tarihi çevre korunma ve değerlendirme alanında sürekli bilimsel faaliyette bulunacak bir enstitünün kurulmasının gerekleri ve olanakları konusunda yeterli inandırıcılıktadır.

İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Tarihi ve Restorasyon  
Enstitüsü Yönetmelik Taslağı

Madde 1. M.T.R.E. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesine bağlı ve 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 2. ve 14.cü maddesi gereğince tüzel kişiliği olan bir araştırma, öğretim ve eğitim kuruluşudur.

Madde 2. Enstitünün amaçları

- a) Türkiye kültürünün maddi varlığının en önemli verileri olan her çağ - dan anıt ve sitlerin, tüm yapısal çevre unsurlarının ve uygulamalı sanatların, sosyo-kültürel çevre bütünü ve doğa ile ilişkileri içinde tarihî, mimari, teknolojik yönlerden bilimsel incelemesini yapmak ;
- b) Tarihi yapıt, anıt, sit ve kentlerin tarihi dokusunu koruma amacı ile envanter çalışmaları yapmak ;
- c) Kendi başına ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği yaparak anıt ve sit restorasyonu, tarihi ve tabii çevre değerlerinin korunması, sıhhileştirilmesi ve yenilenmesi hususunda projeler hatırlamak ve uygulamalara yardımcı olmak ;
- d) Yapılar ve diğer girişimlerle ilgili olarak planlama, düzenleme ve uygulama faaliyetine veri ve direktif teşkil edecek kriterlerin belirlenmesini sağlamak, önemli ve özel durumlar için öneri ve projeler hazırlamak, uygulamalara katılmak ;
- e) Türkiye'nin zengin, maddi tarih verilerinin korunması alanında uzmanlaşmış mimar, arkeolog, sanat tarihçisi, restoratör öğretimine katkıda bulunmak ;
- f) Mimari anıtların ve sitlerin korunması ve tarihi çevrenin sıhhileştirilmesi alanlarındaki faaliyetleri desteklemek ve bu alanla ilgili yayınlar yapmak,

Madde 3. Enstitü amacıyla ilgili her çeşit yayın yapar.

Madde 4. Enstitünün amacı ve çalışma konularıyla ilgili kişiler, başvurdukları takdirde ve yönetim kurulunun kararıyla enstitüye üye olabilirler. Enstitüye ve amacına büyük hizmetleri dokunanlara yönetim kurulunun kararı ile Onur Üyeliği verilebilir.

Madde 5. Enstitünün organları şunlardır :

- a) Danışma Kurulu
- b) Yönetim Kurulu
- c) Enstitü Başkanı
- d) Enstitü 2. Başkanı
- e) Araştırma Grupları
- f) Uzmanlar
- g) Yardımcı Personel

Madde 6. İkinci maddede yer alan Enstitü amaçlarına ulaşılması için gerekli çalışmaların planlanması, organizasyonu ve yürütülmesi beşinci maddede anılan organlarla, Enstitü çalışmalarına katılacak öğretim üyeleri, yardımcılar, uzmanlar ve memurlar tarafından düzenlenir ve gerçekleştirilir.

- Madde 7. Danışma Kurulu, Enstitü üyeleri ile Türkiye'deki Üniversitelerin Mimarlık Tarihi ve Restorasyonla ilgili dallarının ve bu konuda çalışan diğer kurumların mensupları veya bu konuda aynı seviyede çalışmaları olan kişiler arasında Yönetim Kurulu tarafından seçilir. Danışma Kurulu Enstitünün, çalışma programı, araştırma ve yayınları üzerinde görüşünü belirtir. Danışma Kurulu her yıl olağan toplantısını Şubat ayı içinde yapar. Yönetim kurulunun çağrısı üzerine ayrıca olağanüstü toplanabilir. Danışma Kurulu, çoğunluğa bakılmaksızın, hazır bulunan üyelerle toplanır ve toplananların çoğunluğu ile karar verir.
- Madde 8. Yönetim Kurulu, Mimarlık Fakültesi Fakülte Kurulu tarafından ilgili bilim dalları mensupu olan İ.T.Ü. öğretim üyeleri arasında seçilecek beş kişiden meydana gelir. Yönetim Kurulunun çalışma süresi iki yıldır. Süresi dolan Yönetim Kurulu üyeleri yeniden seçilebilirler. Ayrılan Yönetim Kurulu üyesi, yerine süresini tamamlamak üzere yeni üye İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Fakülte Kuruluna seçilir. Yönetim Kurulu, Enstitünün bütçesini ve çalışma programını hazırlar, araştırma, yayın, öğretime katılma gibi konularda karar verir, Enstitünün amaçlarıyla ilgili her çeşit girişimde bulunur. Yönetim Kurulu, üyelerinin çoğunluğu ile en az ayda bir kere toplanır ve toplantıda bulunanların çoğunluğu ile karar verir.
- Madde 9. Enstitü Başkanı : Başkan Enstitüyü temsil eder. Enstitü işlerini yürütür ve bütçeyi uygular. Başkan bulunmadığı zaman bu görevler ikinci Başkan tarafından görülür.
- Madde 10. Araştırma Grupları Yönetim Kurulunun gerekli bulduğu konularda, Enstitünün kadrolu elemanları veya konu ile ilgili bilim dalları mensupları arasından Yönetim Kurulunca seçilir. Araştırma Grupları, Mimarlık Tarihi, Koruma ve Yenileme kriterleri ile ilgili konularda belge toplar, inceleme, araştırma ve yönetim kurulunca gösterilecek çalışmaları yapar.
- Madde 11. Enstitünün kadrosunda aşağıdaki konulara bağlı uzmanlar bulunur. Çalışmanın özelliğine göre bunlar daimi kadrolu ve sözleşmeli olabilirler.
- İki restoratör mimar
  - Bir seramik uzmanı
  - Bir epigrafist
  - Bir fresk ve mozaik restorasyonu uzmanı.
  - Bir fotoğraf uzmanı
- Madde 12. Enstitü kadrosunun yardımcı personeli :
- Enstitü Genel Sekreteri
  - Sekreter-Daktilo
  - Kitaplık ve arşivler memuru
- Madde 13. Enstitünün mali kaynakları, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi bütçesinden, ilgili Devlet kuruluşlarının veya özel kuruluşların koruma ve restorasyonla ilgili olarak yaptıracakları inceleme ve projeler karşılıklarından, yerli, yabancı ve uluslararası resmi ve özel, gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılacak yardım, bağış, vasiyet ve tesislerle bunların gelirlerinden meydana gelir.
- Madde 14. Enstitü bütçesinin tahakkuk amiri Enstitü Başkanı, ita amiri İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dekanıdır.

Madde 15. Enstitü çalışmaları için sürekli (tam gün) çalışacak bir genel sekreter ile diğer personel, başkanın önerisi ve yönetim kurulunun onayı ile ve Üniversiteler Kanununun hükümleri uyarınca tayin edilir. Genel sekreterde konuyla ilgili ve mimar olma koşulu aranır. Bu personelin görevlerinin üzerlerinden alınması da aynı usule tabidir.

Madde 16. Bu Yönetmelik tasdiki tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Geçici Madde : Madde 11 deki uzmanlar Enstitüsünün ideal kadrosunu teşkil edenler - dir. Bu kadro, çalışma programı ve olanaklara bağlı olarak doldurulur.

İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Profesörler Kurulu, 20 Haziran 1973, Top.S.659.Madde 5

"Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Enstitüsü kurulması hakkında, Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Kürsüsünden gelen 11. Haziran 1973 tarihli Kürsü yazısı ile Enstitünün kurulmasını öneren gerekçe ve Enstitü Yönetmelik Taslağı okundu . Kürsü Profesörü Doğan KUBAN'ın konu ile ilgili geniş bilgi vermesinden sonra yapılan müzakere sonunda gerekçede belirtilen nedenlerle uzun zamandır kurulması öngörülen Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Enstitüsünün kurulmasına itti - fakla karar verildi."